

Sygn. akt I C 1736/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 marca 2015r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **SSO Agnieszka Hreczańska - Cholewa**

Protokolant: **Krzysztof Musiał**

po rozpoznaniu w dniu 24 lutego 2015r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Sp. z o.o. Sp. k. w Z.

przeciwko (...) Szpitalowi (...) we W.

o zapłatę

I. zasądza od strony pozwanej (...) Szpitala (...) we W. na rzecz strony powodowej (...) Sp. z o.o. Sp. k. w Z. kwotę 178 668 zł 06 gr (sto siedemdziesiąt osiem tysięcy sześćset sześćdziesiąt osiem złotych sześć groszy);

II. umarza postępowania w zakresie kwoty 18 954 zł 34 gr;

III. dalej idące powództwo oddala;

IV. zasądza od strony pozwanej na rzecz strony powodowej kwotę 12 865 zł 66 gr tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 1736/14

UZASADNIENIE

Strona powodowa (...) Sp. z o.o. w Z. wniosła o zasądzenie od strony pozwanej (...) Szpitala (...) we W. kwoty 226.247,15 zł wraz kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego.

Uzasadniając żądanie pozwu strona powodowa podała, że zajmuje się dystrybucją sprzętu medycznego. Wskazała, że strona pozwana dokonała u niej zakupu materiałów medycznych, które zostały dostarczone, za co wystawiła stosowne faktury. Podkreśliła, że wszystkie transakcje zostały zaewidencjonowane w księgach handlowych stron. Pomimo upływu terminów płatności strona pozwana nie zapłaciła za zakupione materiały medyczne. Żądana kwota 226.247,15 zł stanowi należność główną wymagalną na dzień 02.06.2014 r. Strona powodowa wezwała stronę pozwaną do dobrowolnej spłaty zadłużenia, jednakże wezwanie nie odniosło rezultatu.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym w dniu 03 października 2014 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu uwzględnił powództwo i orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

Od powyższego nakazu zapłaty strona pozwana (...) Szpital (...) wniosła sprzeciw, zaskarżając nakaz zapłaty w całości i wniosła o oddalenie powództwa.

W uzasadnieniu sprzeciwu od nakazu zapłaty strona pozwana potwierdziła fakt pozostawania ze stroną powodową w stosunkach handlowych i zawarcia umów w trybie przetargów o udzielenie zamówienia publicznego, na podstawie których powodowa spółka zobowiązała się do dostarczania materiałów opatrunkowych do apteki szpitalnej w terminach wskazanych w umowie. Podała, że w zawartych umowach na wypadek opóźnienia się przez stronę powodową w dostarczeniu towaru zastrzeżone były kary umowne w wysokości 0,5% wartości umowy brutto za każdy dzień zwłoki. Wobec opóźnienia w realizacji umowy ze strony powodowej na podstawie zapisów umowy dokonała potrącenia kar umownych z należnym wykonawcy wynagrodzeniem, wystawiając dokumenty kompensaty na kwotę 191.981,56 zł i 29.075,40 zł, co do których strona powodowa nie zgłosiła żadnych uwag.

Podniosła nadto, że na poczet dochodzonego roszczenia w dniu 27.06.2014 r. zapłaciła kwotę 2.470,68 zł i 23.002,72 zł.

W piśmie procesowym z dnia 01 lutego 2015 r. strona powodowa cofnęła powództwo co do kwoty 18.954,34 zł wobec jej zapłaty w dniu 27.06.2014 r. Wskazała, że strona pozwana dokonała przelewu w kwotach 23.002,72 zł i 2.470,68 zł, jednakże tylko kwota 18.954,34 zł została zaliczona na poczet należności dochodzonych pozwem a pozostała kwota na poczet innych wymagalnych faktur nie objętych żądaniem. Ponadto strona powodowa podnosiła brak podstaw do naliczania kary umownej z uwagi na nieistnienie jakichkolwiek przesłanek do jej zastosowania. Wskazała, że strona pozwana nie poniosła szkody a opóźnienia dostawy nie wynikały z winy leżącej p stronie powodowej. Wnosiła także o miarkowanie kary umownej do kwoty 898 zł, wskazując, że winna ona być liczona od wartości opóźnionego zamówienia a nie od wartości całej umowy. Podkreśliła, że zobowiązanie zostało w całości wykonane a kara umowna jest rażąco wygórowana.

Odnosząc się do kar umownych strona pozwana wskazała, że strona powodowa przystępując do przetargu posiadała wszelkie informacje niezbędne do oceny możliwości terminowych dostaw oraz wysokości i sposobu naliczania kar umownych w przypadku ich opóźnienia, co do których nie zgłaszała żadnych pytań. Zdaniem strony pozwanej nie zachodzą przesłanki do zmiarkowania kary umownej, albowiem nie jest ona nadmiernie wygórowana. Zwróciła przy tym uwagę na specyfikę działalności prowadzonej przez szpital i konieczność nieprzerwanego udzielania świadczeń zdrowotnych i w konsekwencji uwzględnienie w umowie takich zapisów, które wymuszają terminowe realizowanie dostaw. Podkreśliła, że prawidłowe i terminowe zaopatrzenie we wszystkie produkty lecznicze i wyroby medyczne jest niezbędne do właściwego funkcjonowania szpitala a najmniejsze opóźnienia w dostarczeniu niezbędnych wyrobów medycznych mogą być groźne w konsekwencjach dla pacjentów korzystających z opieki medycznej szpitala. W celu zapobieżenia tym niekorzystnym zdarzeniom w umowach przetargowych zawarte zostały kary za nieterminowe dostawy. Podniosła, że nieterminowe dostawy spowodowały zakłócenia w funkcjonowaniu prawidłowego zaopatrzenia w te produkty odbiorców apteki i przez to zagrażały zdrowiu i życiu pacjentów pozwanego szpitala. Z tego powodu niezbędne było dokonanie zakupu materiałów u innych dostawców co generowało dodatkowe koszty. Wskazała także na prewencyjną i represyjną funkcję kary umownej, która wolą stron może ulec wzmocnieniu powodując niemożność uchylenia się od zobowiązania przez jej zapłatę. Z ostrożności procesowej strona pozwana podniosła zarzut potrącenia kwoty 221.056,96 zł stanowiącej jej wierzytelność wobec powodowej spółki z kwotą żadaną przez stronę powodową.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Strona powodowa (...) Sp. z o.o. w Z. jest przedsiębiorcą zajmującym się między innymi sprzedażą hurtową wyrobów farmaceutycznych i medycznych.

Strona pozwana (...) Szpital (...) jest samodzielnym publicznym zakładem opieki zdrowotnej udzielającym świadczeń zdrowotnych oraz promującym zdrowie.

Dowód: odpisy z KRS strony powodowej i pozwanej, k. 6 – 13; 40-43

Strony postępowania pozostawały ze sobą w stosunkach handlowych w konsekwencji zawarcia umów w wyniku przetargu nieograniczonego o udzielenie zamówienia publicznego w zakresie dostawy materiałów medycznych.

Okoliczność bezsporna

W dniu 31 grudnia 2012 r. strony zawarły umowę nr (...), przedmiotem której była dostawa do siedziby zamawiającego (strony pozwanej) szwów chirurgicznych w asortymencie i w ilości oraz cenach jednostkowych zgodnie z ofertą i wg formularza cenowego będącą załącznikiem do umowy (nr (...)) i wraz rozładunkiem u zamawiającego. Stosownie do postanowień § 3 pkt 3 umowy wykonawca (strona powodowa) zobowiązany był do dostarczenia przedmiotu umowy własnym transportem, na swój koszt wraz z rozładunkiem, w terminie do 5 dni od chwili złożenia zamówienia. W przypadku nie zrealizowania zamówienia w umówionym terminie wykonawca miał pokryć wszystkie koszty związane z zakupem szwów chirurgicznych u innych dostawców (pkt 5). Umowa została zawarta na okres od dnia 31.12.2012 r. do dnia 30.12.2013 r. (§5). Wartość przedmiotu umowy wynosiła 131.015,75 zł brutto (121.310,88 zł netto). Za dostarczony towar wykonawca miał wystawiać faktury według cen jednostkowych ustalonych w wyniku postępowania przetargowego - § 6 umowy. Strony ustaliły, że należność wynikająca z wartości przedmiotu umowy będzie regulowana zgodnie z zamówieniami przelewem z konta zamawiającego na konto wykonawcy wskazane w umowie w terminie 60 dni licząc od początku miesiąca następnego po miesiącu realizacji dostawy (§ 7 umowy).

W § 11 umowy strony postanowiły, że za zwłokę w dostarczeniu poszczególnych partii towaru wykonawca zapłaci kary umowne w wysokości 0,5% wartości umowy brutto za każdy dzień zwłoki. Jednocześnie wykonawca wyraził zgodę na potrącenie kar umownych z przysługującego mu wynagrodzenia.

Dowód: umowa nr (...) z dnia 31.12.2012r. wraz z załącznikiem nr 1 w postaci formularza cenowego, k. 49-53

W dniu 14 stycznia 2013 r. strony zawarły umowę nr (...), przedmiotem której była dostawa do siedziby zamawiającego (strony pozwanej) szwów chirurgicznych w asortymencie i w ilości oraz cenach jednostkowych zgodnie z ofertą i wg formularza cenowego będącą załącznikiem do umowy (nr (...)) i wraz rozładunkiem u zamawiającego. Stosownie do postanowień § 3 pkt 3 umowy wykonawca (strona powodowa) zobowiązany był do dostarczenia przedmiotu umowy własnym transportem, na swój koszt wraz z rozładunkiem, w terminie do 5 dni od chwili złożenia zamówienia. W przypadku nie zrealizowania zamówienia w umówionym terminie wykonawca miał pokryć wszystkie koszty związane z zakupem szwów chirurgicznych u innych dostawców (pkt 5). Umowa została zawarta na okres od dnia 14.01.2013 r. do dnia 13.01.2014 r. (§5). Wartość przedmiotu umowy wynosiła 35.862,00 zł brutto (33.205,56 zł netto). Za dostarczony towar wykonawca miał wystawiać faktury według cen jednostkowych ustalonych w wyniku postępowania przetargowego - § 6 umowy. Strony ustaliły, że należność wynikająca z wartości przedmiotu umowy będzie regulowana zgodnie z zamówieniami przelewem z konta zamawiającego na konto wykonawcy wskazane w umowie w terminie 60 dni licząc od początku miesiąca następnego po miesiącu realizacji dostawy (§ 7 umowy).

W § 11 umowy strony postanowiły, że za zwłokę w dostarczeniu poszczególnych partii towaru wykonawca zapłaci kary umowne w wysokości 0,5% wartości umowy brutto za każdy dzień zwłoki. Jednocześnie wykonawca wyraził zgodę na potrącenie kar umownych z przysługującego mu wynagrodzenia.

Dowód: umowa nr (...) z dnia 13.01.2013r. wraz z załącznikiem nr 1 w postaci formularza cenowego, k. 54-56

W dniu 08 marca 2013 r. strony zawarły umowę nr (...), przedmiotem której była dostawa do siedziby zamawiającego (strony pozwanej) materiałów opatrunkowych w asortymencie i w ilości oraz cenach jednostkowych zgodnie z ofertą i wg formularza cenowego będącą załącznikiem do umowy (nr (...)) i wraz rozładunkiem u zamawiającego. Stosownie do postanowień § 3 pkt 3 umowy wykonawca (strona powodowa) zobowiązany był do dostarczenia przedmiotu umowy własnym transportem, na swój koszt wraz z rozładunkiem, w terminie do 3 dni od chwili złożenia zamówienia. W przypadku nie zrealizowania zamówienia w umówionym terminie wykonawca miał pokryć wszystkie koszty związane z zakupem materiałów opatrunkowych u innych dostawców (pkt 5). Umowa została zawarta na okres od dnia 08.03.2013 r. do dnia 07.03.2014 r. (§5). Wartość przedmiotu umowy wynosiła 435.562,07 zł brutto (403.298,21 zł

netto). Za dostarczony towar wykonawca miał wystawiać faktury według cen jednostkowych ustalonych w wyniku postępowania przetargowego - § 6 umowy. Strony ustaliły, że należność wynikająca z wartości przedmiotu umowy będzie regulowana zgodnie z zamówieniami przelewem z konta zamawiającego na konto wykonawcy wskazane w umowie w terminie 60 dni licząc od początku miesiąca następnego po miesiącu realizacji dostawy (§ 7 umowy).

W § 11 umowy strony postanowiły, że za zwłokę w dostarczeniu poszczególnych partii towaru wykonawca zapłaci kary umowne w wysokości 0,5% wartości umowy brutto za każdy dzień zwłoki. Jednocześnie wykonawca wyraził zgodę na potrącenie kar umownych z przysługującego mu wynagrodzenia.

Dowód: umowa nr (...)z dnia 08.03.2013r. wraz z załącznikiem nr 1 w postaci formularza cenowego, k. 57-60

W dniu 28 maja 2013 r. strony zawarły umowę nr (...), przedmiotem której była dostawa do siedziby zamawiającego (strony pozwanej) materiałów opatrunkowych – pozycja nr 24, 111 i 124 w asortymencie i w ilości oraz cenach jednostkowych zgodnie z ofertą i wg formularza cenowego będącą załącznikiem do umowy (nr (...)) i wraz rozładunkiem u zamawiającego. Stosownie do postanowień § 3 pkt 3 umowy wykonawca (strona powodowa) zobowiązany był do dostarczenia przedmiotu umowy własnym transportem, na swój koszt wraz z rozładunkiem, w terminie do 3 dni od chwili złożenia zamówienia. W przypadku nie zrealizowania zamówienia w umówionym terminie wykonawca miał pokryć wszystkie koszty związane z zakupem materiałów opatrunkowych u innych dostawców (pkt 5). Umowa została zawarta na okres od dnia 28.05.2013 r. do dnia 07.03.2014 r. (§5). Wartość przedmiotu umowy wynosiła 67.808,44 zł brutto (62.785,60 zł netto). Za dostarczony towar wykonawca miał wystawiać faktury według cen jednostkowych ustalonych w wyniku postępowania przetargowego - § 6 umowy. Strony ustaliły, że należność wynikająca z wartości przedmiotu umowy będzie regulowana zgodnie z zamówieniami przelewem z konta zamawiającego na konto wykonawcy wskazane w umowie w terminie 60 dni licząc od początku miesiąca następnego po miesiącu realizacji dostawy (§ 7 umowy).

W § 11 umowy strony postanowiły, że za zwłokę w dostarczeniu poszczególnych partii towaru wykonawca zapłaci kary umowne w wysokości 0,5% wartości umowy brutto za każdy dzień zwłoki. Jednocześnie wykonawca wyraził zgodę na potrącenie kar umownych z przysługującego mu wynagrodzenia.

Dowód: umowa nr (...)z dnia 28.05.2013r. wraz z załącznikiem nr 1 w postaci formularza cenowego, k. 46-48

Na podstawie zawartych umów i dołączonych do nich załączników strona powodowa dostarczyła stronie pozwanej wskazany tam asortyment medyczny, co odbywało się na podstawie uprzednio wystawionego zamówienia. Towar dostarczano do apteki szpitalnej strony pozwanej. W związku z dokonaną sprzedażą strona powodowa w okresie związania umową wystawiała na rzecz pozwanego szpitala faktury VAT wraz z dokumentami wydania zewnętrznego – WZ. Wystawione faktury VAT oraz dokumenty WZ zostały zaakceptowane przez kontrahenta. Opatrzone były podpisami upoważnionych osób oraz pieczętą pozwanego (...) Szpitala (...). Każda z wystawionych faktur VAT określała termin zapłaty ustalony zgodnie z zapisami umowy oraz zawierała wyszczególnienie nazw dostarczonych materiałów medycznych.

Dowód: faktury VAT z dokumentami WZ, k. 200-487; umowy Wrz z załącznikami z dni: 18.03.2014r., 11.02.2014r., 17.01.2014r., 24.02.2014r., 26.11.2013r., 19.03.2014r., 31.03.2014r., 30.09.2013r., k.151-199

W dniu 2 czerwca 2014 r. strona powodowa sporządziła dokument stanowiący wykaz należności według stanu na dzień 02.06.2014 r. przysługujących względem dłużnika (...) Szpitala (...) we W.. Zgodnie z dokumentem zadłużenie strony pozwanej na dzień 02.06.2014 r. wynosiło 226.247,15 zł. Pismem z dnia 02 czerwca 2014 r. strona powodowa wezwała stronę pozwaną do zapłaty kwoty 226.247,15 zł z umownymi odsetkami od dnia wymagalności każdej z faktur wskazanych w załączonym do wezwania wykazie, w terminie do dnia 10 czerwca 2014 r. pod rygorem skierowania sprawy na drogę sądową.

Dowód: przedsądowe wezwanie do zapłaty z 02.06.2014r., k. 17; wykaz należności na dzień 02.06.2014 r., k. 14-16

Strona powodowa wywiązywała się w całości z obowiązku dostaw zamówionego przez stronę pozwaną towaru. Sporadycznie zdarzały się jednak opóźnienia w dostarczeniu poszczególnych partii towaru z danego zamówienia.

Okoliczność bezsporna

Z tytułu opóźnień w dostawie pozwany szpital wystawiał dokumenty księgowe, mocą których obciążał stronę powodową karami umownymi na podstawie zapisów umowy. Strona pozwana wystawiła następujące dokumenty obciążeniowe:

Umowa nr (...) o wartości przedmiotu zamówienia 131 015,75 zł i Zarys 2 o wartości przedmiotu zamówienia 35 862 zł

- nota księgowa nr (...) z dnia 09 lipca 2013 r. obejmująca umowę nr (...) z tytułu opóźnienia w zamówieniu nr (...) obciążająca wykonawcę kwotą 20.307,44 zł. Opóźnienie wyniosło 31 dni i dotyczyło części zamówienia w postaci atramentu (...) w ilości 2 opakowań o wartości 123,12 zł.

Dowód: nota księgowa nr (...) z załącznikami, k. 84-87

Umowa nr (...) o wartości przedmiotu zamówienia 435 562,07 zł

- nota księgowa nr (...) z dnia 09 lipca 2013 r. obejmująca umowę nr (...) obciążająca wykonawcę kwotą 119.779,57 zł. Opóźnienie dotyczyło części zamówienia i wynosiło odpowiednio:

* 32 dni na podkład gipsowy 15cmx3m w ilości 180 sztuk o wartości 186,62 zł,

* 16 dni z zamówienia z 29.03.2013r. i * 7 dni z zamówienia z 09.04.2013r. na serwety jałowe 45x70cm nRTG+t o łącznej wartości 3.672 zł

Dowód: nota księgowa nr (...) z załącznikami, k. 79-83

- nota księgowa nr (...) z dnia 09 lipca 2013 r. obejmująca umowę nr (...) obciążająca wykonawcę kwotą 28.311,53 zł. Opóźnienie dotyczyło części zamówienia i wynosiło odpowiednio:

* 10 dni z zamówienia z 10.04.2013r. i * 3 dni z zamówienia z 18.04.2013r. na opaski gipsowe 15cmx3m w ilości 180 i 240 sztuk o łącznej wartości 698,55 zł

Dowód: nota księgowa nr (...) z załącznikami, k. 88-91

- nota księgowa nr (...) z dnia 07 listopada 2013 r. obejmująca umowę nr (...) obciążająca wykonawcę kwotą 76.223,36 zł. Opóźnienie dotyczyło części zamówień i wynosiło odpowiednio:

* 8 dni z tytułu zamówienia nr (...) w postaci opasek elastycznych 6cmx4m w ilości 28 sztuk o wartości 52,92 zł

* 21 dni z tytułu zamówienia nr (...) z 27.09.2013r. w postaci kompresów n/jał 10x20cm rtg o wartości 1.163,81 zł,

* 3 dni z tytułu zamówienia nr (...) z 08.10.2013r. w postaci kompresów n/jał 10x10cm o wartości 2.624,40 zł,

* 3 dni z tytułu zamówienia nr (...) z 02.10.2013r. w postaci kompresów n/jał 10x10cm o wartości 2.361,96 zł

Dowód: nota księgowa nr (...) z załącznikami, k. 101-110

- nota księgowa nr (...) z dnia 05 września 2013 r. obejmująca umowę nr (...) obciążająca wykonawcę kwotą 8.711,24 zł z tytułu opóźnienia

* 4 dni w części zamówienia nr (...) z 30.07.2013r. w postaci serwety jał. 45x70cm x 2szt nRTG+t o wartości 3.672 zł

Dowód: nota księgowa nr (...) z załącznikami, k. 65-68

Umowa nr (...) o wartości przedmiotu zamówienia 67 808,44 zł

- nota księgowa nr (...) z dnia 05 września 2013r. obejmująca umowę nr (...) obciążająca wykonawcę kwotą 3.051,38 zł z tytułu opóźnienia

* 9 dni w zamówieniu nr (...) z 3.07.2013r. w postaci zestawu do opatrunku próżniowego w ilości 5 opakowań o wartości 529,20 zł

Dowód: nota księgowa nr (...) z załącznikami, k. 69-72

- nota księgowa nr (...) z dnia 05 września 2013r. obejmująca umowę nr (...) obciążająca wykonawcę kwotą 1.695,21 zł z tytułu opóźnienia

* 5 dni w zamówieniu nr (...) z 05.08.2013r. w postaci zestawu do opatrunku próżniowego w ilości 5 opakowań o wartości 529,20 zł

Dowód: nota księgowa nr (...) z załącznikami, k. 73-76

- nota księgowa nr (...) z dnia 30.10.2013r. obejmująca umowę nr (...) obciążająca wykonawcę kwotą 39.200,59 zł. Opóźnienie dotyczyło części zamówień i wynosiło odpowiednio:

* 8 dni z tytułu zamówienia nr (...) z 07.08.2013r. w postaci kompresów n/jał 10x10cm x100 szt. w ilości 200 opakowań o wartości 2.624,40 zł

* 10 dni z tytułu zamówienia nr (...) z 08.08.2013r. w postaci serwety jał. 45x70cm x 2sz w ilości 710 opakowań o wartości 2.607,12 zł

Dowód: nota księgowa nr (...) z załącznikami, k. 92-97

Strona pozwana w dniu 09 kwietnia 2014 r. złożyła powodowej spółce pisemne oświadczenie o potrąceniu swej wierzytelności. Strona pozwana przedstawiła do potrącenia z wierzytelnościami strony powodowej wskazanymi w oświadczeniu należności w łącznej kwocie 191.981,56 zł przysługujące jej z tytułu naliczonych kar umownych, na podstawie następujących dokumentów:

- NK (...) z 05.09.2013r. na kwotę 8.711,24 zł,
- NK (...) z 05.09.2013r. na kwotę 3.051,38 zł,
- NK (...) z 05.09.2013r. na kwotę 1.695,21 zł,
- NK (...) z 30.10.2013r. na kwotę 10.125,19 zł,
- NK (...) z 09.07.2013r. na kwotę 119.779,57 zł,
- NK (...) z 09.07.2013r. na kwotę 20.307,44 zł,
- NK (...) z 09.07.2013r. na kwotę 28.311,53 zł

Następnie w dniu 19 maja 2014 r. złożyła pisemne oświadczenie o potrąceniu wzajemnych i bezspornych wierzytelności, przedstawiając do potrącenia należności z dokumentu NK (...) na kwotę 29.075,40 zł z wierzytelnościami strony powodowej z tytułu faktur wskazanych w oświadczeniu.

Dowód: oświadczenia o potrąceniu – dokumenty kompensaty z 09.04.2014r. i 19.05.2014r., k. 61-63

W dniu 27 czerwca 2014 r. pozwany (...) Szpital (...) dokonał przelewu bankowego na rzecz powodowej (...) Sp. z o.o. na kwotę:

- 2.470,68 zł tytułem należności wynikających z faktur VAT o nr: (...);

- 23.002,72 zł tytułem należności wynikających z faktur VAT o nr: (...)

Dowód: potwierdzenia przelewu z rachunku bankowego, k. 44-45

Zapisy dotyczące kar umownych w obecnej formie w praktyce stosowania umów przez stronę pozwaną pojawiły się w 2011 roku. Upřednio bowiem szpital naliczał kary umowne od wartości niezrealizowanej części zobowiązania. Zmiana w zapisach umowy dotyczących kar umownych podyktowane były praktykami kontrahentów, którzy nieterminowo dostarczali towary, a wcześniejsze zapisy umowne były korzystne dla dostawców z uwagi na niskie kary z tytułu opóźnienia w dostawie. Obecnie stosowane zapisy o karach umownych mają na celu zapobieżenie niekorzystnym dla strony pozwanej sytuacjom związanym z brakiem danego produktu medycznego i mają na celu zdyscyplinowanie wykonawców umowy. Wystawianie not księgowych obciążających wykonawcę karą umowną odbywa się w dwóch etapach. W pierwszej kolejności apteka szpitalna informuje o opóźnieniu i brakach w dostawie asortymentu a następnie dział finansowy szpitala weryfikuje tę informację w oparciu o umowę i złożone zamówienie. Proces wydawania asortymentu medycznego odbywa się przez aptekę szpitalną, do której dana klinika, oddział szpitalny kieruje zapotrzebowanie. Z reguły są to zamówienia tygodniowe, a gdy jest taka potrzeba również w trybie pilnym tzw. zamówienia „citowe”. W przypadku stwierdzenia braku danego produktu w magazynie apteka zaopatruje daną jednostkę w produkt o podobnych właściwościach, np. materiały opatrunkowe i operacyjne w mniejszym rozmiarze w podwójnej ilości.. Wówczas apteka szpitalna generuje dokument przesunięcia, który wymienia konkretnie wydane produkty zastępcze i ich koszt. Wydanie podwójnej ilości często powoduje większe koszty i w konsekwencji pojawia się również potrzeba zorganizowania przetargu uzupełniającego przed upływem terminu obowiązywania umowy.

Dowód: e-protokół rozprawy z dnia 24.02.2015 r. – zeznania świadków: M. D. (1) i K. G..

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w swej znacznej części.

Powyższe okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy Sąd ustalił w oparciu o materiał dowodowy zebrany w toku postępowania, który w przeważającej mierze stanowiły dowody z dokumentów, a także z zeznań świadków słuchanych w sprawie.

W piśmie procesowym z dnia 01 lutego 2015 r. strona powodowa cofnęła pozew w zakresie kwoty 18.954,34 zł. Zgodnie z art. 203 § 1 k.p.c. pozew może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego aż do rozpoczęcia rozprawy, a jeżeli z cofnięciem połączone jest zrzeczenie się roszczenia – aż do wydania wyroku, przy czym pozew cofnięty nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa, przy czym pozew cofnięty nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wytoczeniem powództwa (§ 2). Strona pozwana wyraziła zgodę na cofnięcie pozwu w powyższym zakresie. Sąd uznał, iż w świetle okoliczności sprawy dokonana czynność cofnięcia pozwu należy uznać za skuteczną albowiem nie jest ona sprzeczna z prawem, zasadami współżycia społecznego, ani też nie zmierza do obejścia prawa. Wobec zatem skutecznego cofnięcia pozwu, na mocy art. 355 § 1 k.p.c., Sąd umorzył postępowanie w zakresie kwoty 18.954,34 zł, czemu dał wyraz w pkt II sentencji wyroku.

Strona powodowa domagała się zapłaty należności wynikających z dostarczonych a upřednio zamówionych towarów w oparciu o zawarte ze stroną pozwaną umowy, przy czym bezsporny pomiędzy stronami był fakt zawarcia tych umów. Strona pozwana wnosząc o oddalenie powództwa podniosła, że wobec opóźnienia w realizacji umowy ze strony powodowej na podstawie jej zapisów a dokładnie § 11 umowy, dokonała potrącenia kar umownych z należnym wykonawcy wynagrodzeniem za dostarczony asortyment, wystawiając dokumenty kompensaty na kwotę 191.981,56 zł i 29.075,40 zł. Zgodnie z treścią postanowień umownych, identycznych we wszystkich umowach będących

przedmiotem rozpoznania Sąd, że za zwłokę w dostarczeniu poszczególnych partii towaru wykonawca zapłaci kary umowne w wysokości 0,5% wartości umowy brutto za każdy dzień zwłoki. Jednocześnie wykonawca wyraził zgodę na potrącenie kar umownych z przysługującego mu wynagrodzenia. Bezsprzeczny był pomiędzy stronami fakt wykonania zawartych umów a strona pozwana nie kwestionowała co do zasady roszczenia strony powodowej. Bezsprzeczna była także okoliczność, że strona powodowa nie wywiązywała się w terminie z obowiązku dostarczenia zamówionego przez stronę pozwana asortymentu. Szczegółowe wyliczenie opóźnienia w dostawach zostało przedstawione w poprzedniej części uzasadnienia. Co do zasady zrealizowało się więc uprawnienie strony pozwanej do dokonania potrącenia przysługującej jej wierzytelności z tytułu kar umownych z wierzytelnością strony powodowej. Stosownie do art. 498 k.c. gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym. Wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej (§2). Niezasadnym okazał się zarzut strony powodowej o nieuwzględnienie zarzutu potrącenia ze względu na brak szkody po stronie pozwanej i brak winy w opóźnieniu w wykonaniu zobowiązania. W orzecznictwie podkreśla się, że zakres odpowiedzialności z tytułu kary umownej co do zasady pokrywa się z zakresem ogólnej odpowiedzialności dłużnika określonej w art. 471 k.c., jednak od określonego w tym przepisie odszkodowania kara umowna różni się tym, że przysługuje bez względu na wysokość szkody (wyrok SN z dnia 14 maja 2002 r., V CKN 357/00, LEX nr 55513). Powyższe oznacza zatem, iż kara umowna należy się wierzycielowi w razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niezależnie od tego, w jakiej wysokości doznał szkody na skutek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. W konsekwencji wierzyciel, nawet jeżeli poniósł niewielki uszczerbek majątkowy związany z niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania, może żądać zapłaty kary umownej (wyrok SN z dnia 15 września 1999 r., III CKN 337/98, LEX nr 527125, wyrok SN z dnia 20 marca 1968 r., II CR 419/67, LEX nr 6299; wyrok SA w Katowicach z dnia 22 czerwca 2006 r., I ACa 2321/05, LEX nr 217199, wyrok SN z dnia 17 marca 2003 r., III CKN 122/01, LEX nr 141400).

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy na uwzględnienie zasługiwał wniosek strony powodowej o miarkowanie wyliczonej przez stronę pozwana kary umownej. Przepis art. 484 § 2 k.c. dopuszcza zmniejszenie (miarkowanie) kary umownej, gdy zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane lub gdy kara umowna jest rażąco wygórowana. Zaznaczyć w tym miejscu trzeba, że do miarkowania kary umownej może dojść wyłącznie na żądanie dłużnika, nigdy zaś z urzędu.

Pojęcie rażącego wygórowania kary umownej jest zwrotem niedookreślonym, ustawodawca nie sprecyzował bowiem kryteriów istotnych dla oceny rażącego wygórowania kary umownej. W piśmiennictwie i judykaturze wskazuje się, że ocena wysokości kary umownej w kontekście jej rażącego wygórowania może być dokonywana na podstawie takich kryteriów jak stosunek pomiędzy wysokością kary umownej a wartością całego zobowiązania głównego, stosunek wartości kary umownej do wartości świadczenia spełnionego przez dłużnika z opóźnieniem, porównanie wartości kary umownej z wartością szkody powstałej po stronie wierzyciela wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Dokonując oceny wysokości kary umownej trzeba mieć na uwadze całokształt okoliczności sprawy uwzględniając takie elementy, jak: przedmiot umowy, zakres i czas trwania naruszenia obowiązków kontraktowych, wagę i zakres naruszenia umowy, stopień winy, charakter negatywnych skutków dla kontrahenta oraz zgodny zamiar stron w zakresie ustalenia celu zastrzeżenia kary w określonej wysokości (por. wyrok SA w Szczecinie z 24.04.2014r., I ACa 26/14, wyrok SA w Katowicach z 14.08.2014r., I ACa 351/14). Podkreślić trzeba, że instytucja kary umownej należy do praw tzw. sędziowskich, stąd też do sądu należy wybór kryteriów, na podstawie których poddaje on kontroli wysokość kary umownej (P. Drapała w: System prawa prywatnego, Prawo zobowiązań - część ogólna, tom 5, pod red. Z. Radwańskiego, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2006, s. 974). Z kolei punktem odniesienia do oceny drugiej przesłanki, a to wykonania zobowiązania w znacznej części, jest pełne wykonanie przez dłużnika jego świadczenia.

Miarkowanie kary umownej z założenia ma przeciwdziałać dużym dysproporcjom między wysokością zastrzeżonej kary a godnym ochrony interesem wierzyciela. Kara umowna, podobnie jak odszkodowanie, którego jest surogatem, nie może bowiem prowadzić do nieuzasadnionego wzbogacenia uprawnionego (wyrok SA w Katowicach z dnia 17

grudnia 2008 r., V ACa 483/08, LEX nr 491137). W orzecznictwie podkreśla się, że stosując instytucję miarkowania, sąd winien mieć na względzie podstawowe funkcje kary umownej, jakimi są funkcja stymulująca wykonanie zobowiązania, funkcja represyjna w postaci sankcji za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy oraz funkcja kompensacyjna, polegająca na naprawieniu szkody, jeśli wierzyciel ją poniósł, bez konieczności precyzyjnego wyliczenia jej wysokości, co znakomicie ułatwia realizację dochodzonego uprawnienia (wyrok SN z dnia 30 listopada 2006 r., I CSK 259/06, LEX nr 398369). Dlatego postuluje się zarazem ostrożne i powściągliwe stosowanie prawa redukcji, pamiętając, że miarkowanie osłabia skutek stymulacyjno-represyjny oraz kompensacyjny kary umownej, a nadto redukcja stanowi modyfikację treści zobowiązania określonego w umowie (wyrok SN z dnia 12 maja 2006 r., V CSK 55/06, LEX nr 200875). Zaznaczyć ponadto należy, iż zgodnie z poglądami orzecznictwa i doktryny, przy miarkowaniu nie powinna być uwzględniana majątkowa sytuacja dłużnika czy nieznaczny stopień jego winy. Nie można nadto w ramach tzw. miarkowania żądać takiej redukcji kary, by pokrywała ona jedynie wysokość szkody poniesionej przez kontrahenta. Takie pojmowanie kary umownej i instytucji miarkowania doprowadziłoby bowiem do zaprzeczenia roli kary umownej jako sankcji cywilnoprawnej wobec nierzetelnego kontrahenta (wyrok SA w Katowicach z dnia 28 czerwca 2001 r., I ACa 295/01, Pr. Gosp. 2002, nr 10, s. 57).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy Sąd doszedł do przekonania, że zachodzą obie przesłanki miarkowania kary umownej. W zakresie przesłanki znacznego wykonania zobowiązania zauważyć należy, że strona powodowa wykonała zobowiązanie w całości, wywiązując się dostawą asortymentu medycznego wskazanego w zawartych umowach. Faktowi temu strona pozwana nie zaprzeczała w toku postępowania. Opóźnienie w dostawie zamówionego towaru dotyczyło tylko jednostkowych przypadków treści zobowiązania i obejmowało znikome – w porównaniu do całego zamówienia – ilości asortymentu medycznego. Przeważnie była to jedna pozycja z całej listy produktów danej partii zamówienia. Nadto okres opóźnienia wahał się od 3 dni do maksymalnie 32 dni, przy czym wskazane maksymalne opóźnienie zdarzyło się tylko raz. Szczegółowe wyliczenie i zestawienie wartości opóźnionego materiału, ich stosunek do wartości całego zamówienia z danej umowy a także liczbę dni opóźnienia przedstawiono w poprzedniej części uzasadnienia. Porównanie tych wartości kazało Sądowi przyjąć, że naliczenie kary umownej w wysokości 0,5 % wartości umowy brutto za każdy dzień zwłoki prowadzi do jej ustalenia w sposób rażąco wygórowany. Przykładowo można tu wskazać karę umowną naliczoną przez stronę pozwaną w wysokości 119 779,57 zł za opóźnienie w dostawie materiałów o wartości 186 zł o 32 dni, o wartości 3 304,80 zł o 16 dni i o wartości 367 zł o 7 dni, czy naliczenie kary umownej w wysokości 20 307,44 zł za opóźnienie w dostawie materiału o wartości 123 zł o 31 dni.

Przesądżając o słuszności wniosku o miarkowaniu kary umownej, Sąd uznał, że w rozpoznawanej sprawie obniżenie kary tej nie może jednak nastąpić w sposób, jaki zaproponowała strona powodowa w swym piśmie z dnia 04.02.2015 r. Przyjęcie, iż stronie pozwanej za nienależyte wykonanie zobowiązania wynikającego z łączących strony umów należy się kara umowna w wysokości 898 zł pozostaje bowiem w sprzeczności z funkcją represyjną i gwarancyjną kary umownej. Słuchana w charakterze świadka M. D. (2) i K. G. wyjaśniły, iż wysokość zastrzeżonych w umowach kar umownych związana jest ze specyfiką zawieranych umów. Na ich podstawie sprzedający zobowiązują się bowiem dostarczyć sprzęt medyczny i leki niezbędne do prawidłowego funkcjonowania szpitala. Świadczenie wskazało na perturbacje, jakie niosą za sobą nieterminowe wykonanie zobowiązań przez dostawców – konieczność zastąpienia dokonywania interwencyjnych zakupów a w skrajnych przypadkach, zaniechanie procedury leczniczej.

Mając na uwadze wszystkie powyższe okoliczności, Sąd miarkował przedstawioną do potrącenia z tytułu kary umownej kwotę 221 056,90 zł do 22 105,69 zł. - 10 % pierwotnie wyliczonej należności. W ocenie Sądu kara umowna w tym rozmiarze traci cechy rażąco wygórowanej a jednocześnie zachowuje swoją funkcję represyjną i gwarancyjną.

Tym samym uznano za skuteczne dokonane przez stronę pozwaną potrącenie w zakresie kwoty 22 105,69 zł

Na zakończenie należy odnieść się do jeszcze jednego aspektu rozpoznawanej sprawy. Jak wykazało postępowanie dowodowe w dniu 27 czerwca 2014 r. pozwany (...) Szpital (...) dokonał przelewu bankowego na rzecz powodowej (...) Sp. z o.o. kwoty 2.470,68 zł tytułem należności wynikających z faktur VAT o nr: (...) oraz kwoty 23.002,72 zł tytułem należności wynikających z faktur VAT o nr: (...). Faktury te dotyczą realizacji umów będących przedmiotem rozpoznawanej sprawy. Wskazać należy, że stosownie do treści art. 451 § 1 k.c., dłużnik mający względem tego

samego wierzyciela kilka długów tego samego rodzaju może przy spełnieniu świadczenia wskazać, który dług chce zaspokoić. Jednakże to, co przypada na poczet danego długu, wierzyciel może przede wszystkim zaliczyć na związane z tym długiem zaległe należności uboczne oraz na zalegające świadczenia główne. Strona pozwana wskazała w tytule przelewu numery faktur VAT, z których należności zaspokajała, strona powodowa winna je zaliczyć na wskazane sporne zobowiązania wynikające z konkretnych faktur VAT. Zatem różnicę pomiędzy kwotą objętą cofnięciem pozwu (18.954,34 zł) a kwotą uiszczoną na rzecz strony powodowej – 6 519, 06 zł należało uwzględnić na poczet wierzytelności objętych żądaniem pozwu.

W konsekwencji po uwzględnieniu potrącenia kwoty zamiarkowanej kary umownej i uwzględnieniu kwoty uiszczonej przez pozwany szpital Sąd zasądził na rzecz strony powodowej kwotę 178 668,06 zł (226 247,15 – 18 954,34 zł (zakres umorzenia) – 6 519, 04 zł (zapłata na rzecz strony powodowej) – 22 105,69 zł (skuteczny zarzut potrącenia), oddalając dalej idące powództwo w pkt. III.

Orzeczenie o kosztach procesu wydano na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c. Strona powodowa poniosła koszty sądowe w wysokości 18 530 zł. Przyjmując 78 % udział w wygranej wysokość należnych jej kosztów wyznacza kwota 14 453,40 zł. Strona pozwana poniosła koszty zastępstwa procesowego w wysokości 7 217 zł i 22 % tej kwoty daje sumę 1 587,74 zł. Różnica pomiędzy należnymi kwotami – 12 865,66 zł wyznacza zakres obowiązku strony pozwanej zwrotu na rzecz strony powodowej kosztów niniejszego procesu.